

NVO pārstāvji kā valsts amatpersonas: vadlīnijas likuma piemērošanai

Publicēšanas datums: 2024.gada 30.oktobris

Autors: Sabiedriskās politikas centrs Providus

Kultūras ministrija

Sabiedrības integrācijas
fonds

Satura rādītājs

Ievads.....	3
1. Kuros gadījumos NVO pārstāvis kļūst par valsts amatpersonu?	4
2. Amatu (tai skaitā saimnieciskās darbības un uzņēmumu līgumu) savienošanas ierobežojumi	6
2.1. Savienojamo amatu skaita ierobežojumi	6
2.2. Pienākums, savienojot vairākus valsts amatus, pārliecināties, ka tie netraucēs amatpersonas pienākumu pildīšanu	7
2.3. Ierobežojumi apvienot konkrētus darbus un amatu savienošanas atļaujas.....	7
3. Valsts amatpersonu deklarācijas	11
4. Interesu konfliktu nepieļaušana	13
5. Citi ar valsts amatpersonas statusu saistīti ierobežojumi.....	15
6. Vadlīniju galveno vēstījumu vizualizācija	17

Ievads

Vadlīnijas "NVO pārstāvji kā valsts amatpersonas: vadlīnijas likuma piemērošanai" ir paredzētas tiem tiem sabiedrisko/nevalstisko organizāciju (turpmāk – NVO) pārstāvjiem, kuri, strādājot vai brīvprātīgi darbojoties sabiedriskajā sektorā, vienlaikus sāk pildīt valsts amatpersonas pienākumus, piemēram, VID Sabiedriskā labuma komisijā, Sabiedrības integrācijas fonda Padomē, Eiropas Savienības fondu uzraudzības komitejās, dažādu konkursu vērtēšanas komisijās vai citos līdzīgos formātos.

Sabiedriskās politikas centrs Providus apzināja vairākus šādu NVO pārstāvjus, kuriem ir valsts amatpersonas statuss, konstatējot to, ka viņi gandrīz nekad nezina no šī statusa izrietošos pienākumus. Turklāt viņi bieži pat nav tikuši informēti par to, no kura brīža uz viņiem šis statuss attiecas.

Interesešu konflikta likums ir pamatā rakstīts valsts pārvaldes darbiniekiem, tas ir daudzkārt grozīts- līdz ar to tā uztvere NVO pārstāvjiem, kuri tikai epizodiski pilda valsts amatpersonas funkcijas, ir visai apgrūtināta. Paredzams, ka 2024.gada nogalē taps koncepcija Interesešu konflikta likuma pārskatīšanai un 2025.gada ietvaros – jauns likums. Taču līdz tam laikam NVO pārstāvjiem, kuri pilda valsts amatpersonas pienākumus, ir jāzina savi pienākumi. Šīs vadlīnijas ir paredzētas tam, lai šos pienākumus apkopotu un izskaidrotu.

Šīs vadlīnijas izveidoja Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS pēc konsultācijām ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju un Valsts ieņēmumu dienestu 2024.gada vidū.

Vadlīnijas izstrādātas tai likuma "[Par interesešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā](#)" (turpmāk – Interesešu konflikta likums) redakcijai, kas bija spēkā uz 2024.gada 29.oktobri – līdz ar to lietotājiem pašiem jāseko līdzi likuma turpmākajām izmaiņām. Iespējamās izmaiņas ir visai būtiskas: tā, piemēram, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs ir iesniedzis priekšlikumus Saeimai tam, lai likumā būtu skaidri atrunāts, ka NVO pārstāvis ir jāinformē par kļūšanu par valsts amatpersonu.

Šīs vadlīnijas ir sagatavotas projekta "Risinājumi labākai Latvijas pārvaldībai" ietvaros ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par vadlīniju saturu atbild biedrība "Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS."

1. Kuros gadījumos NVO pārstāvis kļūst par valsts amatpersonu?

Vadlīnijas paredzētas brīžiem, kad pilsoniski aktīvs cilvēks, sadarbojoties ar valsts pārvaldi (parasti kādā uzraudzības padomē, komitejā vai konkursa komisijā), sāk veikt tādas funkcijas, kas ir raksturīgas amatpersonām. Visbiežāk tā būs viena no trim situācijām, kuras aprakstītas pirmajā tabulā, lai gan teorētiski iespējami arī citi gadījumi.

Šīs vadlīnijas neattiecas uz gadījumiem, kad cilvēks, kurš pamatdarbā ir valsts pārvaldē (piemēram, ir ierēdnis vai deputāts) vienlaikus darbojas arī kādā nevalstiskā organizācijā. Šādos gadījumos attiecīgajam ierēdnim vai politiķim ir jāpārbauda, vai viņi vispār drīkst savienot savu pamatdarbu ar darbu NVO.

Tabula Nr.1. Amatpersonas statusa iegūšana NVO pārstāvjiem.

	Pirmā grupa Pilda amatpersonām raksturīgu pienākumus	Otrā grupa Uzrauga ES fondus	Trešā grupa Veic valsts deleģēto funkciju
Likuma pants	4.panta otrā daļa	4.panta (2. ²) daļa	4.panta trešā daļa
Piemērs	Dabojas kādas institūcijas padomē, kurai ir tiesības kādu sodīt, kādam kaut ko atļaut vai aizliegt darīt, piešķirt (sadalīt) valsts līdzekļus un pieņemt līdzīgi svarīgus lēmumus (proti, šīs padomes funkcijas nav tīri konsultatīvas)	Darbojas ES fondu uzraudzības komitejā un šī komiteja pieņem svarīgus lēmumus (proti, tā nav tīri konsultatīva)	Valsts ir uzticējusi kādai NVO pieņemt atbildīgus lēmumus savā vietā (piemēram, kādu sodīt, kādam kaut ko atļaut vai aizliegt darīt, piešķirt (sadalīt) valsts līdzekļus un pieņemt līdzīgi svarīgus lēmumus)
Likuma formulējums	Par valsts amatpersonām uzskatāmas arī personas, kurām, pildot amata pienākumus publiskas personas institūcijās, saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir tiesības: 1) izdot administratīvos aktus; 2) veikt uzraudzības, kontroles, izmeklēšanas vai sodīšanas funkcijas attiecībā uz personām,	Par valsts amatpersonām uzskatāmas tās personas, kuras, pildot amata pienākumus Eiropas Savienības vai ārvalstu finanšu atbalsta vadībā iesaistītajās institūcijās, veic vismaz vienu no šādām darbībām:	Par valsts amatpersonām uzskatāmas arī personas, kuras pilda amata pienākumus ārpus publiskas personas institūcijām, ja tām saskaņā ar normatīvajiem aktiem pastāvīgi vai uz laiku valsts vai pašvaldība ir deleģējusi kādu no šā panta otrajā daļā minētajām funkcijām

	kas neatrodas to tiešā vai netiešā pakļautībā; 3) pieņemt vai sagatavot lēmumus par publiskas personas mantas iegūšanu, tās nodošanu citu personu īpašumā, lietošanā vai valdījumā, atsavināšanu citām personām vai apgrūtināšanu ar lietu vai saistību tiesībām, kā arī finanšu līdzekļu sadalīšanu.	1) pilda uzraudzības, kontroles vai sodīšanas funkcijas attiecībā uz personām, kuras nav to tiešā vai netiešā pakļautībā; 2) pieņem lēmumu par iesniegto projektu vai projekta iesniegumu; 3) pieņem tādu lēmumu, kas skar piešķirtā finanšu atbalsta izlietojumu.	<i>(1) izdot administratīvos aktus; 2) veikt uzraudzības, kontroles, izmeklēšanas vai sodīšanas funkcijas attiecībā uz personām, kas neatrodas to tiešā vai netiešā pakļautībā; 3) pieņemt vai sagatavot lēmumus par publiskas personas mantas iegūšanu, tās nodošanu citu personu īpašumā, lietošanā vai valdījumā, atsavināšanu citām personām vai apgrūtināšanu ar lietu vai saistību tiesībām, kā arī finanšu līdzekļu sadalīšanu.)</i>
--	--	--	---

!!! Dažkārt NVO pārstāvji, piekrītot valsts pārvaldes vai pašvaldību uzaicinājumiem iesaistīties kādā padomē vai komitejā, nemaz nezina, vai no tā izriet arī valsts amatpersonas statuss.

Pat tad, ja zina – ne vienmēr iestāde viņiem paziņo, vai amatpersonas statuss ir noteikts: (a) no apstiprināšanas brīža attiecīgajā amatā, (b) no brīža, kad iestādes vadītājs ir šo NVO pārstāvi iekļāvis savas iestādes valsts amatpersonu sarakstā vai (c) kāda cita brīža.

Lai gan tas Interesu konflikta likumā pagaidām nav skaidri atrunāts, iestādēm būtu no valsts pārvaldes principiem izrietošs pienākums NVO pārstāvjus informēt gan par amatpersonas statusu, gan par brīdi, no kura tas iestājas (jo no šī brīža izriet arī citi likumā uzliktie pienākumi – it sevišķi valsts amatpersonas deklarācijas iesniegšanai un amatu savienošanai). 2024.gada 24.oktobrī KNAB iesniedza priekšlikumu Saeimai šo principu skaidri atrunāt likumā, taču līdz šo vadlīniju publikācijas brīdim Saeima vēl nebija paspējusi šo priekšlikumu izvērtēt.

2. Amatu (tai skaitā saimnieciskās darbības un uzņēmumu līgumu) savienošanas ierobežojumi

Šajā sadaļā aprakstīts, kādiem aspektiem pievērst uzmanību, tad ja NVO pārstāvim jāsavieno vairāki amati: savienojamo amatu skaits, iespējamie interešu konflikti starp šiem amatiem un – atsevišķos gadījumos – atļauju prasīšana tam, lai savienotu amatus.

2.1. Savienojamo amatu skaita ierobežojumi

Likums uzliek ierobežojumus tam, cik amatus publiskas personas institūcijās valsts amatpersona drīkst savienot. Šis ierobežojums, tāpat, neattiecas uz tādiem amatiem, kas ir ārpus valsts sektora - piemēram, viens cilvēks var strādāt kaut desmit dažādās NVO!

Tad, ja cilvēks strādā vairākās valsts/pašvaldību iestādēs, tad likumā noteiktais maksimālais skaits ir trīs, proti, valsts amatpersona drīkst savienot ne vairāk kā trīs algotas darba vietas publiskajā sektorā¹. Šajā skaitā ietilpst arī, teiksim, darbs kādas pašvaldības grāmatvedības nodaļā vai skolas administrācijā - svarīgi, ka tā ir publiska institūcija.

Nosacījums: katrā no šīm darba vietām par darbu tiek maksāta alga vai šo darbu citādi atlīdzina. Ja samaksas nav, tad nav arī ierobežojuma - teorētiski valsts amatpersona var savienot kaut desmit neatlīdzinātus amatus!

KNAB pašreizējā interpretācija tam, lai noteiktu, vai amats ir vai nav atlīdzināts: **vai no tās iestādes līdzekļiem, kur šī persona pilda savu amatu**, šai personai tiek maksāta alga vai atlīdzība uzņēmuma līguma formā? Ja jā, tad tas ir atlīdzināts amats. Tikmēr gadījumos, kad NVO no saviem līdzekļiem (piemēram, iegūti ziedojumos, nopelnīti saimnieciskā darbībā vai NVO konkursos) maksā saviem darbiniekiem atalgojumu par to, ka šie darbinieki piedalās dažādās uzraudzības komitejās, tas neskaitās algots amats publiskās institūcijās.

Tāpat likumā izņēmums noteikts attiecībā uz pedagoga, zinātnieka, ārsta, veterinārārsta, profesionāla sportista un radošo darbu². Proti, šādus darbus valsts amatpersona arī publiskajā sektorā drīkst veikt neierobežoti - kaut simts. Jārēķinās, ka nevar jebkādu darbu uzdot par pedagoga vai radošo darbu. KNAB sadarbojas ar Izglītības kvalitātes valsts

¹ 6.panta otrās daļas pirmais teikums: Ja likumā nav noteikti stingrāki ierobežojumi, valsts amatpersonai, ievērojot šā likuma 7. panta otrajā, trešajā, ceturtajā, piektajā un sestajā daļā noteiktos speciālos amatu savienošanas ierobežojumus, ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu ne vairāk kā ar diviem citiem algotiem vai citādi atlīdzinātiem valsts amatpersonas amatiem vai amatiem citās publiskas personas institūcijās.

² 6.panta otrās daļas otrais teikums: "Par šajā daļā minētajiem amatiem nav uzskatāms pedagoga, zinātnieka, ārsta, veterinārārsta, profesionāla sportista un radošais darbs. Šajā daļā minētā amatu savienošana pieļaujama, ja tā nerada interešu konfliktu, nav pretrunā ar valsts amatpersonai saistošām ētikas normām un nekaitē valsts amatpersonas tiešo pienākumu pildīšanai."

dienestu, lai noteiktu, vai tiešām veikts pedagoga darbs, tāpat KNAB var jautāt Kultūras ministrijai par to, vai radošajā darbā ir/nav mākslinieciska izpausme.

Likumā noteikts vēl viens izņēmums no trīs amatu savienošanas ierobežojuma³: proti, drīkst savienot vairāk nekā trīs amatus arī tad, ja šie amati ir vienā iestādē (piemēram, valsts amatpersona darbojas piecās šīs iestādes iepirkumu komisijās). Bet šādos gadījumos ir jāpārbauda, vai šāda amatu savienošana nerada interešu konfliktu un vai attiecīgajai amatpersonai nav likumā noteikti stingrāki amatu savienošanas ierobežojumi (par NVO pārstāvjiem skat. zemāk).

2.2. Pienākums, savienojot vairākus valsts amatus, pārlicināties, ka tie netraucēs amatpersonas pienākumu pildīšanu

Tad, ja valsts amatpersona savieno vairākus valsts amatus (arī ar pedagoga un radošo darbu), jāpārlicinās, ka šāda amatu savienošana:

- 1) Neradīs interešu konfliktus;
- 2) Nebūs pretrunā ar attiecīgo iestāžu ētikas kodeksiem;
- 3) Nekaitēs amatpersonas tiešo pienākumu pildīšanai.⁴

2.3. Ierobežojumi apvienot konkrētus darbus un amatu savienošanas atļaujas

Otrā tabula rāda, ka specifiski amatu savienošanas ierobežojumi neattiecas uz NVO pārstāvjiem, kuri par valsts amatpersonām kļuvuši tādēļ, ka uzrauga ES fondus, vai tādēļ, ka veic deleģētās valsts funkcijas. Taču tie attiecas uz valsts naudas dalītājiem, administratīvo aktu izdevējiem, uzraudzītājiem un kontrolētājiem.

Tabula Nr.2. Uz kādiem NVO pārstāvjiem attiecas amatu savienošanas specifiskie ierobežojumi?

Pirmā grupa	Otrā grupa	Trešā grupa
Pilda amatpersonām raksturīgus pienākumus (4.panta otrā daļa)	Uzrauga ES fondus (4.panta (2. ²) daļa)	Veic valsts deleģēto funkciju (4.panta trešā daļa)

³ 6.panta otrās daļas pirmais teikums: "Ja likumā nav noteikti stingrāki ierobežojumi, valsts amatpersonai, ievērojot šā likuma 7.panta otrajā, trešajā, ceturtajā, piektajā un sestajā daļā noteiktos speciālos amatu savienošanas ierobežojumus, ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu ne vairāk kā ar diviem citiem algotiem vai citādi atlīdzinātiem valsts amatpersonas amatiem vai amatiem citās publiskas personas institūcijās."

⁴ 6.panta otrās daļas trešais teikums: "Šajā daļā minētā amatu savienošana pieļaujama, ja tā nerada interešu konfliktu, nav pretrunā ar valsts amatpersonai saistošām ētikas normām un nekaitē valsts amatpersonas tiešo pienākumu pildīšanai."

Attiecas Izriet no 7.panta sestās daļas, kur pieminētas amatpersonas, kuras regulē 4.panta otrā daļa.	Neattiecas	Neattiecas
---	------------	------------

Attiecībā uz NVO pārstāvjiem, kas kļuvuši par valsts amatpersonām, nav noteikti kādi īpaši "aizliegtie amati." Taču amatu savienošanai visbiežāk būs vajadzīga atļauja. Amati, kurus atļauts savienot bez atļaujas: amats arodbiedrībā, pedagoģiskais darbs, zinātnieka, ārsta, profesionāla sportista, veterinārārsta, radošais darbs un vairāki specifiski darbi⁵.

Par visiem citiem NVO pārstāvja amatiem, uzņēmumu līgumiem, pilnvarojumu izpildēm vai saimniecisko darbību⁶:

- 1) Jāvērtē, vai tie nerada interešu konfliktu (ar valsts amatpersonas pienākumiem);
- 2) Jāsaņem publiskas personas iestādes vadītāja vai viņa pilnvarotas personas rakstveida atļauja⁷.

Trešajā tabulā aprakstīts tas, kā var iegūt šo atļauju un kā tā tiek izsniegta.

Tabula Nr.3. Amatu savienošanas atļauju pieprasīšana

Situācija	Pants	Likuma norma
Persona vēlas kļūt par valsts amatpersonu. Viņai amatpersonas statuss tiks piešķirts līdz ar apstiprināšanu amatā. Šādos gadījumos lūgums savienot dažādus amatus (arī uzņēmuma līgumus un saimniecisko darbību!) ir jāiesniedz rakstveidā pirms stāšanās amatā	8. ¹ panta, pirmā daļa	Personai, kura, stājoties valsts amatpersonas amatā, vienlaikus ieņem citu amatu un šāda amatu savienošana ir pieļaujama, saņemot amatpersonas (institūcijas) rakstveida atļauju, ir pienākums pirms iecelšanas, ievēlēšanas vai apstiprināšanas amatā rakstveidā iesniegt šai amatpersonai (institūcijai) lūgumu atļaut valsts amatpersonas amatu

⁵ Par amatu arodbiedrībām, kur nav jāprasa atļauja: 7.panta sestās daļas pirmais apakšpunkts. Par pārējiem amatiem: 6.panta ceturtā daļa "Valsts amatpersonai, kurai šā likuma 7. pantā noteikti speciālie amatu savienošanas ierobežojumi, ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu ar: 1) amatu, kuru tā ieņem saskaņā ar likumu, Saeimas apstiprinātajiem starptautiskajiem līgumiem, Ministru kabineta noteikumiem un rīkojumiem, ja tas neapdraud normatīvajos aktos šai valsts amatpersonai vai institūcijai, kurā tā nodarbināta, noteikto patstāvību; 2) pedagoga, zinātnieka, ārsta, veterinārārsta, profesionāla sportista vai radošo darbu, arī veicot šo darbu kā saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli"; 3) saimniecisko darbību individuālā komersanta statusā vai kā saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli", ja šīs darbības ietvaros tiek gūti ienākumi tikai no lauksaimnieciskās ražošanas, mežizstrādes, zvejniecības, lauku tūrisma, prakses ārsta profesionālās darbības vai prakses veterinārārsta profesionālās darbības; 4) saimniecisko darbību, kura tiek veikta, pārvaldot šai valsts amatpersonai piederošo nekustamo īpašumu, kā saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli"; 5) tāda pilnvarojuma izpildi, uz kura pamata šī amatpersona rīkojas sava radnieka vārdā, ja tas nerada interešu konfliktu; 6) amatu Valsts prezidenta izveidotā komisijā, padomē vai Ordeņu kapitulā, ja tas nerada interešu konfliktu; 7) dienestu Zemessardzē, ja likumā nav noteikts citādi."

⁶ Individuālā komersanta statusā vai reģistrējoties Valsts ieņēmumu dienestā kā saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli"

⁷ 7.panta sestā daļa: "(6) [...] šā likuma 4. panta [...] otrajā [...] daļā minētā amatpersona, kurai šajā pantā vai citā likumā nav noteikti īpaši amatu savienošanas nosacījumi, papildus šā likuma 6. panta ceturtajā daļā noteiktajam var savienot valsts amatpersonas amatu tikai ar: 1) amatu arodbiedrībā; 2) citu amatu, uzņēmuma līguma, pilnvarojuma izpildi vai saimniecisko darbību individuālā komersanta statusā vai reģistrējoties Valsts ieņēmumu dienestā kā saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli", ja šī savienošana nerada interešu konfliktu un ir saņemta attiecīgās publiskas personas iestādes vadītāja vai viņa pilnvarotas personas rakstveida atļauja."

		savienot ar citu amatu. Par amatu šajā pantā uzskatāma arī saimnieciskās darbības veikšana, uzņēmuma līguma vai pilnvarojuma izpilde.
Persona vēlas kļūt par valsts amatpersonu. Viņai amatpersonas statuss tiks piešķirts pēc apstiprināšanās amatā. Šādos gadījumos lūgums savienot dažādus amatus (arī uzņēmuma līgumus un saimniecisko darbību!) ir jāiesniedz rakstveidā septiņu dienu laikā pēc stāšanās amatā	8. ¹ panta, otrā daļa	Ja persona, kurai valsts amatpersonas statuss tiek noteikts pēc tam, kad pieņemts lēmums par tās iecelšanu, ievēšanu vai apstiprināšanu amatā, vienlaikus ieņem citu amatu un šāda amatu savienošana ir pieļaujama, saņemot amatpersonas (institūcijas) rakstveida atļauju, attiecīgajai personai ir pienākums septiņu dienu laikā no valsts amatpersonas statusa noteikšanas dienas rakstveidā iesniegt iepriekšminētajai amatpersonai (institūcijai) lūgumu atļaut valsts amatpersonas amatu savienot ar citu amatu.
Persona jau ir valsts amatpersona un vēlas savu amatu apvienot ar vēl vienu valsts amatpersonas amatu. Šādos gadījumos lūgums savienot dažādus amatus (arī uzņēmuma līgumus un saimniecisko darbību!) ir jāiesniedz rakstveidā pirms stāšanās amatā.	8. ¹ panta, trešā daļa	(3) Valsts amatpersona, kura vēlas savienot valsts amatpersonas amatu ar citu amatu, un šāda amatu savienošana ir pieļaujama, saņemot amatpersonas (institūcijas) rakstveida atļauju, pirms amatu savienošanas (uzņēmuma līguma noslēgšanas vai pilnvarojuma uzņemšanās) uzsākšanas rakstveidā iesniedz minētajai amatpersonai (institūcijai) lūgumu atļaut savienot valsts amatpersonas amatu ar citu amatu.
Turklāt par katru amatu vajag rakstveida saskaņojumus no visām iestādēm, kurās tiek pildīts valsts amatpersonas statuss!	8. ¹ panta, ceturtnā daļa	Ja valsts amatpersona ieņem vairākus valsts amatpersonas amatus, rakstveida atļauja saņemama katram amatam, kura savienošanai ar citu amatu saskaņā ar šo likumu ir nepieciešama atļauja.

!!! Likums ļauj iztikt bez īpašas rakstveida atļaujas saņemšanas tad, ja iestāde, kas ieceļ NVO pārstāvi amatpersonas amatā, vienlaikus arī ir tā pati iestāde, kas, pamatojoties uz personas sniegto informāciju, lemj par amatu savienošanu. Šādā gadījumā atsevišķas amatu savienošanas atļaujas nav vajadzīgas, bet vērtējumam par potenciālajiem interešu konfliktiem būtu jāparādās iestādes lēmumā⁸. KNAB savā līdzšinējā praksē pieņem, ka iestāžu vadītāji ir informēti par to, ka attiecīgais NVO pārstāvis ieņem amatu/us šajā NVO,

⁸ 8.¹ panta (4¹) daļa Ja amatpersona (institūcija), kas ieceļ, ievēlē vai apstiprina personu valsts amatpersonas amatā, ir tā pati, kura saskaņā ar šā likuma 7.panta attiecīgās daļas noteikumiem lemj par atļauju savienot valsts amatpersonas amatu ar citiem amatiem, pamatojoties uz personas sniegto informāciju, jautājumu par atļauju savienot amatus izlemj, arī ieceļot, ievēlot vai apstiprinot personu attiecīgajā amatā. Šādā gadījumā nav nepieciešamas citas atļaujas attiecīgo amatu savstarpējai savienošanai. Šā panta piektajā daļā minētos jautājumus izvērtē un atspoguļo lēmumā par iecelšanu, ievēlēšanu vai apstiprināšanu amatā. Amatu savienošanas atļauju var atcelt saskaņā ar šā panta sesto daļu.

un šo amatu savienošanas jautājumu izlemj, ieceļot valsts amatpersonas amatā Tādēļ nav nepieciešama atsevišķa amata savienošanas atļaujas saņemšana.

!!! Ja persona nezina, kam adresēt savu lūgumu savienot amatus, labāk to adresēt attiecīgās iestādes vadītājam.

Likums nosaka⁹, ka institūcijai vai amatpersonai, kura vērtēs to, vai atļaut savienot amatus, jāvērtē šādi aspekti:

- Vai amatu savienošana neradīs interešu konfliktu,
- Vai amatu savienošana nebūs pretrunā ar valsts amatpersonai saistošām ētikas normām,
- Vai amatu savienošana nekaitēs valsts amatpersonas tiešo pienākumu pildīšanai,
- Vai amatu savienošana nekaitēs Latvijas valsts interesēm, ja darba izpilde paredzēta ārvalstī, starptautiskajā organizācijā, tās pārstāvniecībā (misijā) vai to uzdevumā.

Lēmums par atļauju vai aizliegumu savienot amatus jāpieņem mēneša laikā. To var atcelt tad, ja mainās apstākļi. Visus atteikumus var pārsūdzēt administratīvajā tiesā, bet pārsūdzēšana neaptur to darbību - proti, no kāda no amatiem ir jāatsakās līdz tiesas spriedumam (līdz stājies spēkā gala nolēmums – nedrīkst savienot amatus tik ilgi, cik notiek pārsūdzēšana).

Ja amatu savienošana atteikta, tad:

- Ja amatpersona jau ieņem savienojamo amatu, tad viņai mēneša laikā jāiesniedz lūgums no amata atbrīvot;
- Ja amatpersona jau ir uzsākusi pilnvarojuma izpildi vai veic saimniecisko darbību, tad tas jāizbeidz trīs mēnešu laikā.

Konkrētāk šīs situācijas aprakstītas Interesešu konflikta likuma 8.¹ panta 5.-10.daļās.

⁹ 8.¹ panta piektā daļa

3. Valsts amatpersonu deklarācijas

Tabula Nr.4. Uz kādām NVO pārstāvju grupām neattiecas pienākums iesniegt valsts amatpersonu deklarācijas?

Pirmā grupa Pilda amatpersonām raksturīgu pienākumus (4.panta otrā daļa)	Otrā grupa Uzrauga ES fondus (4.panta (2. ²) daļa)	Trešā grupa Veic valsts deleģēto funkciju (4.panta trešā daļa)
Attiecas	Attiecas	Neattiecas (izņēmums, kas noteikts 23.panta piektajā daļā)

Kā redzams ceturtajā tabulā, tiem NVO pārstāvjiem, kuri pilda deleģētās valsts funkcijas, nav pienākuma iesniegt valsts amatpersonas deklarācijas. Citiem šāds pienākums ir.

NVO pārstāvim, kas kļūst par valsts amatpersonu, jārēķinās, ka tas parasti nozīmēs vismaz trīs valsts amatpersonu deklarāciju iesniegšanu:

- Amatpersonas deklarāciju, kas jāsniedz, **stājoties amatā** -jāiesniedz mēneša laikā kopš apstiprināšanas valsts amatpersonas amatā¹⁰.
- **Kārtējā** gada deklarāciju - līdz pirmajam aprīlim (var sākt iesniegt jau no no 15.februāra);
- Deklarāciju, kuru iesniedz, **beidzot** pildīt amata pienākumus - divu mēnešu laikā pēc amata atstāšanas (attiecas tikai tad, ja persona amatpersonas amatu ieņēmusi ilgāk nekā trīs mēnešus; nav jāpilda arī tad, ja persona turpina pildīt valsts amatpersonas amatu, taču citā amatā vai citā publiskas personas institūcijā).

Deklarācijas iesniedz caur Valsts ieņēmumu dienesta elektronisko deklarēšanas sistēmu.

Valsts amatpersonas deklarācija sastāv no publicējamās un nepublicējamās daļas. Aizpildot deklarāciju elektroniskās deklarēšanās sistēmā EDS, abas deklarācijas daļas aizpildās vienlaikus.

Deklarācijā norādāmā informācija noteikta Interesu konflikta likuma 24. pantā.

Deklarācijā jānorāda:

- Dati par deklarācijas iesniedzēju,

¹⁰ Lai gan likumā tas nav skaidri atrunāts, attiecīgajai valsts iestādei būtu NVO jāinformē, ka amatam līdzī nāk valsts amatpersonas statuss un jāpaziņo par brīdi, kad šis statuss tiek noteikts. Tas it sevišķi attiecas uz situācijām, kad kādai no komitejām vai padomēm, kur strādājis NVO pārstāvis, mainās funkciju apjoms – proti, nāk klāt kāds uzdevums, ko var veikt tikai valsts amatpersonas. Tādā gadījumā amatpersonas statuss tiek noteikts ar brīdi, kad rodas šī papildus funkcija (nevis no brīža, kad NVO pārstāvis apstiprināts amatā) – VID skatījumā attiecīgās publiskās personas institūcijas vadītājam par valsts amatpersonas statusu konkrētā persona būtu jāinformē (piemēram, ar rīkojumu, lēmumu utt.).

- Papildus ieņemamie amati,
- Nekustamie īpašumi,
- Kapitāla daļas un finanšu instrumenti,
- Transportlīdzekļi,
- Skaidrās un bezskaidrās naudas uzkrājumi,
- Ienākumi,
- Darījumi,
- Parādsaistības,
- Aizdevumi,
- Patiesā labuma guvēja statuss,
- Privātie pensiju fondi un apdrošināšana,
- Informācija par radniekiem un laulāto.

Valsts informācijas sistēmu pārziņā esošā informācija deklarācijā ielasās automātiski par:

- Ieņemamiem amatiem,
- Īpašumā esošiem transportlīdzekļiem,
- Nekustamiem īpašumiem,
- Ienākumiem, kuri ir VID rīcībā,
- Radniekiem.

Deklarācijas iesniedzējam pašam jāpārlicinās par informācijas patiesumu un nepieciešamības gadījumā tā jāprecizē vai jāpapildina.

Deklarācijās norādītās ziņas ir iespējams precizēt noteiktā termiņā (t.i., triju mēnešu laikā pēc deklarācijas publiskošanas). Valsts institūcijas var arī prasīt sniegt papildus ziņas, lai pārbaudītu šīs deklarācijas - amatpersonai pienākums tās sniegt.

Sīkāk par deklarācijām var izlasīt Interesešu konflikta likuma 23.-31.pantos.

4. Interesešu konfliktu nepieļaušana

Interesešu konflikta liikums pasaka, ka amatpersonas nedrīkst piedalīties tādu lēmumu pieņemšanā, kas nāktu par labu (personiska vai mantiska ieinteresētība) viņiem pašiem, viņu radniekiem vai darījumu partneriem¹¹.

Kas ir radnieks? Tēvs, māte, vecāmāte, vecaistēvs, bērns (arī adoptētais), mazbērns, brālis, māsa, pusbrālis, pusmāsa, laulātais, partneris, adoptētājs¹².

Kas ir darījumu partneris? Jāvērtē, vai ar šo personu, uzņēmumu vai organizāciju ir deklarējamās darījumu attiecības. Šobrīd tās ir 20 minimālās mēnešalgas par darījumu¹³.

Uz saviem darījumu partneriem lēmumus pieņemt nedrīkst arī divus gadus pēc līgumisko attiecību izbeigšanās, uz laulāto - divus gadus pēc šķiršanās, uz partneri - divus gadus pēc partnerības izbeigšanas¹⁴.

Tas nenozīmē, ka citos gadījumos nav ētiskas problēmas pieņemt lēmumus! Likums skaidri atrunā tikai tos interesešu konfliktu gadījumus, par kuru pārkāpumu draud likumā noteiktā atbildība. Vienlaikus, likuma 22.panta otrā daļa pasaka, ka dažkārt no lēmumu pieņemšanas jāatsakās arī ētisku iemeslu dēļ, piemēram, tādēļ, ka varētu tikt apšaubīta amatpersonas darbības objektivitāte un neitralitāte. Piemēram, ja lēmums jāpieņem attiecībā uz tuvu draugu vai uz māšicu.

NVO pārstāvis nedrīkst, izmantojot savu dienesta stāvokli, **savā labā ietekmēt citas valsts amatpersonas** (lai tās pieņemtu šim NVO pārstāvim, viņa radniekiem vai darījumu partneriem izdevīgus lēmumus). Piemēram, nedrīkst izmantot savas amata pilnvaras, lai prasītu neuzlikt sodu sava radnieka darba devējam. Nedrīkst, izmantojot savas dienesta pilnvaras, prasīt piešķirt papildu finansējumu kādai organizācijai vai kādam uzņēmumam, no kura NVO pārstāvis pats gūst ienākumus. Šajā gadījumā aizliegums ir ļoti plašs: tas attiecas uz lēmumiem par tādām personām, no kurām tiek gūti **jebkādi ienākumi**, turklāt ienākumi ne tikai pašai amatpersonai, bet arī tās radniekiem un darījumu partneriem¹⁵.

¹¹ 11.panta pirmā un otrā daļa: (1) Valsts amatpersonai ir aizliegts, pildot valsts amatpersonas pienākumus, sagatavot vai izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izmeklēšanas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības, kurās šī valsts amatpersona, tās radnieki vai darījumu partneri ir personiski vai mantiski ieinteresēti. (2) Valsts amatpersona nedrīkst izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izmeklēšanas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības attiecībā uz saviem darījumu partneriem arī divus gadus pēc līgumisko attiecību izbeigšanās attiecībā uz laulāto — divus gadus pēc laulības šķiršanas, bet attiecībā uz partneri — divus gadus pēc partnerības izbeigšanas.

¹² Precīzāk: likuma 1.panta 6.punkts

¹³ Likuma 24.panta pirmās daļas 9.punkts

¹⁴ Likuma 11.panta otrā daļa: Valsts amatpersona nedrīkst izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izmeklēšanas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības attiecībā uz saviem darījumu partneriem arī divus gadus pēc līgumisko attiecību izbeigšanās attiecībā uz laulāto — divus gadus pēc laulības šķiršanas, bet attiecībā uz partneri — divus gadus pēc partnerības izbeigšanas

¹⁵ 12.pants. Aizliegums ietekmēt administratīvo aktu izdošanu, kā arī uzraudzības, kontroles, izmeklēšanas un sodīšanas funkciju veikšanu. Valsts amatpersonai ir aizliegts, izmantojot savu amata stāvokli, jebkādā veidā ietekmēt citas valsts amatpersonas, kad tās sagatavo vai izdod administratīvos aktus vai veic uzraudzības, kontroles, izmeklēšanas un sodīšanas funkcijas attiecībā uz: 1) šo

Ko darīt, ja NVO pārstāvis, kurš vienlaikus ir valsts amatpersona, redz, ka viņam, pildot amatpersonas pienākumus, būs interešu konflikts? Tad nekavējoties un rakstveidā jāsniedz par to informācija iestādes vadītājam vai tās koleģiālās institūcijas (piemēram, Padomes) vadītājam, kurā šis NVO pārstāvis darbojas¹⁶. Parasti būs jāvēršas pie tās amatpersonas, kura NVO pārstāvi apstiprināja valsts amatpersonas amatā.

NVO pārstāvis, nonākot interešu konflikta situācijā, nedrīkst piedalīties attiecīgā lēmuma pieņemšanā. Ja iespējams, NVO pārstāvis lēmuma pieņemšanā aizvietojams. Ja nav iespējams, tad labā prakse būtu nepiedalīties balsošanā un lēmuma apspriešanā vispār, - bet ja arī tas nav iespējams kvoruma apsvērumu dēļ (proti, nebalsošana paralizētu lēmumu pieņemšanu), tad var balsojumā atturēties.

Ja NVO pārstāvis kā valsts amatpersona ir pieņēmis lēmumu par kādu komersantu, tad viņš divus gadus nedrīkst ieņemt amatus vai kļūt par akcionāru vai biedru šajā komersantā¹⁷.

amatpersonu, tās radniekiem vai darījumu partneriem; 2) jautājumiem, kuru izlemšana ietekmē vai var ietekmēt šīs amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses; 3) tām fiziskajām vai juridiskajām personām, no kurām šī amatpersona vai tās radnieki gūst jebkāda veida ienākumus; 4) tādu komercsabiedrību, kuras dalībnieks, akcionārs, biedrs, patiesais labuma guvējs, pārraudzības, kontroles vai izpildinstitūcijas loceklis ir šī amatpersona vai tās radnieks, kā arī attiecībā uz individuālo komersantu, kas pats ir valsts amatpersona vai tās radnieks.

¹⁶ 21.panta pirmā daļa. Valsts amatpersonas pienākumi. (1) Valsts amatpersona nekavējoties rakstveidā sniedz informāciju augstākai valsts amatpersonai vai koleģiālajai institūcijai par: 1) pašas, savu radnieku vai darījumu partneru mantisko vai citu personisko ieinteresētību kādas darbības veikšanā, kura ietilpst tās amata pienākumos; 2) komercsabiedrībām, kuru dalībnieks, akcionārs, biedrs, patiesais labuma guvējs, pārraudzības, kontroles vai izpildinstitūcijas loceklis ir šī valsts amatpersona vai tās radnieks, vai par to, ka pati valsts amatpersona vai tās radnieks ir individuālais komersants, kas saņem attiecīgās publiskas personas institūcijas publisko iepirkumu, partnerības iepirkumu, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu vai koncesiju, publiskas personas finanšu līdzekļus vai valsts vai pašvaldības garantētus kredītus, izņemot gadījumus, kad tos piešķir atklāta konkursa rezultātā.

¹⁷ Precīzāk: 10.panta septītajā daļā: "(7) Valsts amatpersonai divus gadus pēc tam, kad tā pieņēmusi lēmumu vai piedalījies lēmuma pieņemšanā par publisko iepirkumu, partnerības iepirkumu, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu vai koncesiju, par publiskas personas finanšu līdzekļu piešķiršanu vai veikusi uzraudzības, kontroles, izmeklēšanas vai sodīšanas funkcijas, vai administrējusi maksātspējas procesu, ir aizliegts iegūt tāda komersanta mantu, kā arī kļūt par tādas komercsabiedrības dalībnieku, akcionāru, biedru, patieso labuma guvēju vai ieņemt amatus komercsabiedrībā, attiecībā uz kuru šī valsts amatpersona, pildot savus pienākumus, pieņēmusi lēmumu vai piedalījies lēmuma pieņemšanā par publisko iepirkumu, partnerības iepirkumu, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu vai koncesiju par publiskas personas finanšu līdzekļu piešķiršanu vai veikusi uzraudzības, kontroles, izmeklēšanas vai sodīšanas funkcijas, vai administrējusi maksātspējas procesu.

5. Citi ar valsts amatpersonas statusu saistīti ierobežojumi

Uz NVO pārstāvjiem, kuri pilda valsts amatpersonas pienākumus, attiecas arī citi Interesu konflikta likumā noteiktie ierobežojumi. Zemāk tabulā Nr.5 ir uzskaitīti visi šie papildu pienākumi, tos izkārtējot relevantuma secībā. Sākumā – vieglāk uz NVO pārstāvjiem attiecināmās situācijās, noslēgumā tādas situācijas, kas, visticamāk, būs ļoti retas.

Tabula Nr.5. Citi valsts amatpersonām obligātie pienākumi¹⁸.

Tēma	Ierobežojumu/pienākumu būtība
Dāvanas	<ul style="list-style-type: none"> Valsts amatpersonām ir likumā noteikti ierobežojumi saņemt dāvanas par amatpersonas pienākumu pildīšanu – šādas dāvanas parasti nevar ņemt (turklāt tās var tikt uzskatītas par kukuli). No šī principa ir daži izņēmumi, piemēram, dāvana no savas institūcijas, oficiālo vizīšu dāvanas un daži citi izņēmumi (13.¹ pantā sīkāk). Tāpat par dāvanām netiek uzskatīti ziedi, mazi suvenīri (13.pantā aprakstīts sīkāk). Tāpat pastāv ierobežojumi saņemt dāvanas tad, ja tās rada interešu konfliktus – divus gadus persona, kas ir/bijusi amatpersona, nedrīkst saņemt dāvanas no personas, attiecībā uz kuru viņa pieņēmusi lēmumus kā valsts amatpersona (arī šajā gadījumā izņēmumi ir aprakstīti 13.pantā: piemēram, ziedus, visiem pieejamas atlaides tomēr drīkst saņemt). Tāpat amatpersonām ir aizliegums divus gadus pieņemt lēmumus attiecībā uz personu, no kuras šī amatpersona saņēmusi dāvanas (13.² pantā sīkāk). Šeit arī spēkā ir izņēmums par to, ka ziedi, mazi suvenīri, vispārpieejamas atlaides neskaitās kā dāvana.
Ierobežojumi rīkoties ar informāciju	Ja valsts amatpersonai kāda informācija ir kļuvusi zināma tāpēc, ka šī persona ir valsts amatpersona (savādāk to neuzzinātu), tad šī informācija ir jāizmanto tikai valsts amatpersonas pienākumu pildīšanai (nevis citām vajadzībām – piemēram, savām personiskajām vajadzībām vai savas NVO vajadzībām). To nosaka likuma 19.pants.
Ētikas normas	Valsts amatpersonām ir pienākums ievērot savā iestādē/nozarē saistošus ētikas kodeksus, kā arī ētisku iemeslu dēļ atteikties no lēmumu pieņemšanas vai

¹⁸ Likuma 14.pants nosaka ierobežojumus arī pieņemt iestādei ziedojumus, taču praksē NVO pārstāvjiem šādas situācijas Providus un KNAB nespēja identificēt, visticamāk, tādas nav iespējamās.

	amatu savienošanas tad, ja varētu tikt apšaubīta šīs amatpersonas darbības objektivitāte un neitralitāte. (22.pants)
Ierobežojumi rīcībai ar valsts mantu	Ja NVO pārstāvim kā valsts amatpersonai ir iespēja rīkoties ar valsts mantu vai līdzekļiem, tad tas jādara tikai likumā paredzētajiem mērķiem un atbilstoši likumos noteiktajai kārtībai (18.pants).
Pienākums ziņot par korupciju	Valsts amatpersonai ir pienākums informēt savas iestādes vadītāju, KNAB vai ģenerālprokuroru, ja šī amatpersona uzzina par iespējamiem korupcijas gadījumiem vai interešu konflikta situācijām (21.panta otrā daļa).
Aizliegums iekasēt papildus maksu	Dažkārt NVO pārstāvim tiek no valsts puses deleģēts pienākums veikt kādu publisku pakalpojumu (vai pieņemt kādu lēmumu – piemēram, izsniegt sertifikātu) bez maksas vai par iestādes fiksētu maksu. Šādos gadījumos NVO pārstāvis nedrīkst no klientiem prasīt papildu maksu (16.pants).
Ienākumi no vērtspapīriem	Valsts amatpersonas nedrīkst gūt ienākumus no kapitāla daļām, akcijām un vērtspapīriem ofšoros, t.sk. Krievijā, reģistrētos uzņēmumos (9.panta trešā daļa) ¹⁹
Ierobežojumi parādīties reklāmās	Valsts amatpersonas drīkst piekrist būt reklāmās tikai tad, ja par parādīšanos reklāmās viņiem netiek samaksāts. (lai gan ētisku iemeslu dēļ varbūt nav vēlams arī tad, ja par to nemaksā) (17.pants).
Ierobežojumi pārstāvēt iestādi tiesā	Likumā noteikti ierobežojumi valsts amatpersonām būt par iestādes pārstāvjiem tiesā, ja tur būtu interešu konflikts, bet praksē šādas situācijas NVO pārstāvjiem diez vai radīsies (15.pants).

¹⁹ Šādas teritorijas tiek noteiktas ar Eiropas Savienības Padomes lēmumu. Sākot ar 2024.gada 1.novembri, tās ir šādas teritorijas: Angiljas teritorija, ASV Guamas teritorija, ASV Samoa teritorija, ASV Virdžīnu salu teritorija, Fidži Republika, Krievijas Federācija, Palau Republika, Panamas Republika, Samoa Neatkarīgā Valsts, Trinidādas un Tobāgo Republika, Vanuatu. Skat. LR Finanšu ministrijas [publicētā informācija](#) 2024.gada 22.oktobrī: “Zemu nodokļu vai beznodokļu valstu un teritoriju saraksts, kas piemērojams, sākot ar 2024. gada 1. novembri”

6. Vadlīniju galveno vēstījumu vizualizācija

Vai Tu kā NVO pārstāvis vēlies iesaistīties kādā valsts/ pašvaldības veidotā komisijā vai padomē?

pārliecinies vai, iesaistoties tajā, Tu **KĻŪSTI PAR VALSTS AMATPERSONU!**

ja Tava loma būs tikai konsultatīva, nesagatavosi, nepieņemsi lēmumus, tad

TU NEKĻŪSI PAR VALSTS AMATPERSONU

BET!

TU KĻŪSI PAR VALSTS AMATPERSONU, JA TU ŠAJĀ KOMISIJĀ/PADOMĒ PILDĪSI VALSTS AMATPERSONĀM RAKSTURĪGUS PIENĀKUMUS!

Pienākums: saskaņot amatus

Pienākums: amatpersonas deklarācija

Jāievēro citi likuma pienākumi

TU KĻŪSI PAR VALSTS AMATPERSONA ARĪ TAD, JA UZRAUDZĪSI ES FONDUS

NAV pienākuma saskaņot amatus

Pienākums: amatpersonas deklarācija

Jāievēro citi likuma pienākumi

... UN BŪSI AMATPERSONA ARĪ TAD, JA TU VEIKSI VALSTS DELEĢĒTU FUNKCIJU

NAV pienākuma saskaņot amatus

NAV amatpersonas deklarācijas!

Jāievēro citi likuma pienākumi

PROVIDUS
ROMNICA

Kultūras ministrija

Sabiedrības integrācijas
fonds

Vizuālais materiāls sagatavots projekta "Risinājumi labākai Latvijas pārvaldībai" ietvaros ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par tā saturu atbild biedrība "Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS"